

АНОТАЦІЯ

Лиховідова І. Е. Формування механізму забезпечення державних гарантій корпоративного управління в Україні. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 – Публічне управління та адміністрування. – Національний університет «Одеська політехніка», МОН України, Одеса, 2023.

Дисертація присвячена дослідженню механізму забезпечення державних гарантій корпоративного управління та визначення його впливу на становлення та розвиток належного корпоративного управління в Україні. У результаті виконаної роботи отримано науково-теоретичні та практичні результати, які мають значення для подальших фундаментальних досліджень в галузі публічного управління та адміністрування, а також формування економічної політики країни.

Здійснено аналіз державних гарантій корпоративного управління в Україні, досліджено їх становлення та розвиток, проаналізовано стан державних гарантій корпоративного управління в період дії правового режиму воєнного стану в Україні, охарактеризовано розвиток прав корпоративної власності у вигляді віртуальних активів та визначені умови участі віртуального капіталу в корпоративному управлінні з урахуванням світових тенденцій у цій сфері та системі державного регулювання операцій із внесення криптовалюти до статутних капіталів господарських товариств, а також висвітлено процес імплементації стандартів Європейського Союзу до національного законодавства України в сфері корпоративного управління та визначено його вплив на реформування національної системи державних гарантій корпоративного управління в Україні.

Встановлено, що держава через створення умов для належного корпоративного управління реалізує стратегію дотримання балансу інтересів стейкхолдерів та захисту прав інвесторів. Саме від послідовної політики

держави в даній сфері відносин, безпосередньо залежить ефективність функціонування корпоративного сектору економіки. А отже, стратегія державного регулювання корпоративних відносин через механізм забезпечення державних гарантій є потужним зовнішнім чинником розвитку корпоративного управління.

Доведено, що державні гарантії мають прямий вплив на досягнення належного та ефективного корпоративного управління. Впровадження належного корпоративного управління – еволюційний процес, що вимагає синхронних змін у взаємовідносинах з боку держави, ділових кіл, стейкхолдерів, інвесторів та населення в цілому.

Наголошено, що врахування зарубіжного досвіду сприятиме вирішенню важливих проблем з питань корпоративного управління, зокрема допоможе запровадити механізм забезпечення державних гарантій корпоративного управління, який визначає концептуально нові вимоги до державного регулятора та нову модель корпоративного управління, спрямовану на забезпечення та захист інтересів усіх стейкхолдерів через чітко визначену систему державних гарантій зі стратегічним фокусом на залучення інвестицій в економіку країни.

Викладені у роботі висновки і пропозиції можуть бути використані у: *науково-дослідній сфері* – для розробки теоретичних питань щодо вивчення проблем механізму забезпечення державних гарантій корпоративного управління; *правотворчій діяльності* – для подальшого вдосконалення регуляторної діяльності у сфері запобігання порушення прав акціонерів; *практичній діяльності* – для оптимізації діяльності державного регулятора із запобігання порушень прав учасників та стейкхолдерів, а також розробки інвестиційної політики; *навчальному процесі* – під час викладання відповідних спецкурсів для підготовки фахівців та публічних службовців у сфері корпоративного сектора, у процесі підготовки навчальних посібників, підручників, науково-практичних коментарів, виконання науково-дослідних робіт; *нормотворчому процесі* – для розробки пропозицій щодо подальшого

вдосконалення чинного законодавства України у сфері державного регулювання корпоративного управління; *правозастосовній діяльності* – для розвитку інструментів захисту прав діяльності публічними органами у сфері корпоративного управління в Україні.

Розділ 1 *«Науково-теоретичні засади механізму забезпечення державних гарантій корпоративного управління в Україні»* складається з трьох підрозділів.

У підрозділі 1.1 *«Сутність та генезис державних гарантій корпоративного управління в системі публічного управління»* розкрито сутність та генезис державних гарантій корпоративного управління в системі публічного управління, а саме: теоретичні підходи до визначення поняття «державні гарантії», прослідковано процес їх становлення та розвитку, визначено, що виникнення державних гарантій корпоративного управління нерозривно пов'язано з появою підприємницької діяльності. Отже, зі становленням та розвитком корпоративного сектору економіки, відповідно, відбувалося становлення гарантій корпоративного управління.

Обґрунтовано, що під державними гарантіями слід розуміти систему організаційно-правових забезпечувальних та зобов'язальних дій (державний примус) з боку держави, направлені на захист прав, інтересів та безпеки громадян, підприємств, організацій або інших суб'єктів відповідно до законодавства.

Визначено, що державні гарантії корпоративного управління – це складний механізм зобов'язань держави у вигляді взаємопов'язаних інституціональних, правових, економічних засад з метою створення якісного корпоративного управління, як гарантії захисту прав інвесторів та стейкхолдерів.

Розглянуті науково-теоретичні засади механізму забезпечення державних гарантій корпоративного управління та доведено, що цей механізм вміщує сукупність елементів, факторів та умов, які впорядковують їх

взаємодію з метою відмежування корпоративного управління від будь-яких несприятливих для його існування впливів.

Доведено, що гарантуюча дія держави у забезпеченні корпоративного управління визначається через відповідні повноваження та діяльність органів державної влади відповідно до чинного законодавства, а також через видання законів та інших нормативно-правових актів, у яких встановлюються організаційно-правові форми реалізації повноважень державних органів, органів місцевого самоврядування, посадових осіб, громадських організацій, саморегулюючих організацій, громадських органів контролю та профспілкових організацій у сфері реалізації, охорони та захисту корпоративних прав осіб.

У підрозділі 1.2 *«Теоретичні підходи до визначення поняття «корпоративне управління»»* систематизовано теоретичні підходи до визначення поняття «корпоративне управління», в ході чого зроблено висновок, що корпоративне управління є сукупністю взаємозв'язків між усіма визнаними стейкхолдерами, що базується на певних принципах (кодексах) та нормах законодавства та має на меті забезпечення балансу та врахування інтересів всіх учасників корпоративних відносин та ефективну діяльність товариства.

Доведено, що головною метою формування корпоративного управління є створення балансу інтересів усіх стейкхолдерів та їх економічних та соціальних відносин, які знаходять своє відображення у нормативно-правових актах. Досягнення цієї мети стимулює добробут та економічний розвиток країни, створює і підтримує ділове середовище, максимізує прибуток і прибутковість інвестицій, забезпечує довгостроковий ріст продуктивності підприємств, що визначає сутність механізму забезпечення держаних гарантій в цій сфері.

Виявлено, що формуванню системи корпоративного управління передував довгий еволюційний шлях розвитку корпоративної форми господарської діяльності, зокрема за участю держави. На певному етапі

міжнародне співтовариство було змушене вдатися до вироблення єдиних норм і стандартів, що дозволяють спростити і уніфікувати процеси управління корпоративними структурами незалежно від їх місця розташування та національності.

У підрозділі 1.3 *«Вплив механізму забезпечення державних гарантій на розвиток корпоративного управління»* визначено вплив механізму забезпечення державних гарантій на розвиток корпоративного управління, а саме: державу визначено як головного стимулятора та зацікавлену особу у становленні належної системи корпоративного управління, що реалізує свою стимуляцію через складний механізм забезпечення державних гарантій системи корпоративного управління.

Обґрунтовано, що вплив механізму забезпечення державних гарантій корпоративного управління має ознаки взаємовпливу із об'єктом забезпечення, що призводить до трансформації самого механізму в результаті розвитку системи корпоративного управління.

Доведено, що сучасний механізм забезпечення державних гарантій корпоративного управління в Україні характеризується складною системою публічних органів та інституцій, які здійснюють контроль та нагляд за діяльністю корпоративного сектора, проте не мають визначального впливу на нього, в зв'язку із концепцією заборони прямого втручання держави в економіку. Проте, наділення публічних органів та інституцій непрямыми інструментами впливу, має стимулювати відповідність визначним міжнародних стандартам та відповідальність за провадження належного корпоративного управління. Наприклад, держава за критерієм «рівень належного корпоративного управління» може ідентифікувати «добропорядність» та законослухняність учасника економічного сектору.

Розділ 2 *«Дослідження та аналіз формування механізму забезпечення державних гарантій корпоративного управління в Україні»* складається з трьох підрозділів.

У підрозділі 2.1 *«Роль держави як гаранта корпоративного управління в Україні»* розкрито роль держави як гаранта корпоративного управління та стейкхолдера, яка має наступні форми участі держави у формуванні та розвитку корпоративного управління: держава – учасник корпоративних відносин (виступає у ролі акціонера товариства, є власником частини корпоративного капіталу); держава – регулятор (встановлює певні правила шляхом прийняття загальних законодавчих норм, в межах яких відбувається формування корпоративного сектору економіки); держава – гарант (забезпечує та захищає права стейкхолдерів та інвесторів).

Визначено, що держава виступає гарантом дотримання передбачених законодавством гарантій корпоративних прав усіх учасників корпоративних відносин, у тому числі, дотримання принципу непорушності власності та недопущення дискримінації, з метою недопущення ані прямого, ані опосередкованого обмеження прав інвесторів та стейкхолдерів.

Встановлена необхідність закріплення окремого механізму гарантій з боку держави корпоративних прав та управління територіальних громад, як спеціальних об'єктів в системі публічного управління та адміністрування, з метою підвищення інвестиційної привабливості.

З'ясовано, що сьогодні в межах формування механізму державних гарантій корпоративного управління триває процес запровадження світових стандартів корпоративного управління, метою яких є підвищення захисту інвесторів та акціонерів товариств, а також ефективне управління корпоративним капіталом та залучення інвесторів до економіки.

У підрозділі 2.2 *«Дослідження сучасного стану механізму забезпечення державних гарантій корпоративного управління в Україні»* охарактеризовано сучасний стан механізму забезпечення державних гарантій корпоративного управління в Україні, який засвідчив, що держава реалізує гарантії захисту та створення умов належного корпоративного управління в період повномасштабної агресивної війни РФ проти України як фундаменту функціонування та відновлення економіки країни.

З'ясовано, що особливістю механізму державних гарантій корпоративного управління під час правового режиму воєнного стану в Україні є тимчасове обмеження прав і законних інтересів юридичних осіб, в зв'язку із загрозою знищення корпоративних прав (може примусово відчужуватися та вилучатися майно, змінюватися керівництво корпоративних суб'єктів тощо). Вказане визначено як державна гарантія захисту корпоративних прав.

Встановлена відсутність світових методичних рекомендацій та правил щодо забезпечення гарантій корпоративного сектору під час правового режиму воєнного стану, що змусило державу, як гаранта корпоративного управління, адаптувати механізм під діючі загрози без спирання на подібний досвід у світі.

Визначено, що влада України робить певні кроки, які зберігають та захищають права та інтереси учасників корпоративного управління, що свідчить про спроможність нашої держави забезпечити такі гарантії та, у майбутньому, залучати нових інвесторів до України.

У підрозділі 2.3 *«Формування механізму забезпечення державних гарантій корпоративного управління в Україні в умовах діджиталізації»* визначено засади формування механізму забезпечення державних гарантій корпоративного управління в Україні в умовах діджиталізації та обґрунтована нова складова механізму забезпечення державних гарантій корпоративного управління – віртуальна, яка вимагає відмінного від інших елементів корпоративного управління публічного адміністрування та гарантування, зокрема: операції із внесення криптовалюти до статутних капіталів господарських товариств; використання криптовалюти суб'єктами господарювання при розрахунках за товари та послуги; інвестиції у віртуальні активи суб'єктів корпоративного сектору в Україні.

Встановлено, що для належного функціонування та подальшого розвитку ринку віртуальних активів необхідним є створення механізму забезпечення державних гарантій функціонування такого ринку.

З'ясовано, що актуальними наразі постають питання визначення умов участі віртуального капіталу в корпоративному управлінні з урахуванням світових тенденцій у цій сфері та системи державного регулювання операцій із внесення криптовалюти до статутних капіталів господарських товариств.

Розділ 3 *«Актуальні напрями формування механізму забезпечення державних гарантій корпоративного управління в Україні»* складається з трьох підрозділів.

У підрозділі 3.1 *«Світові моделі механізму забезпечення державних гарантій корпоративного управління»* проаналізовано світові моделі механізму забезпечення державних гарантій корпоративного управління та заходи впровадження щодо удосконалення національної моделі, на підставі чого дісталися висновку, що у кожній країні структура корпоративного управління формується під впливом певних чинників, а саме: державних гарантій у формі законодавства, яке регулює відносини учасників корпоративного управління, статуту підприємства та його установчих документів, а також ділової етики підприємства.

Сформульовано напрями удосконалення механізму забезпечення державних гарантій корпоративного управління в Україні, а саме: підвищення фахової грамотності акціонерів та стейкхолдерів з метою забезпечення якісного корпоративного управління; впровадження в національну практику корпоративного управління інституту досудового врегулювання спорів, як гарантії захисту прав акціонерів та інвесторів; впровадження ризик-орієнтованого пруденційного нагляду в систему публічного управління та адміністрування корпоративного сектору; розвиток корпоративної культури суб'єктів корпоративного управління шляхом фіксації в кодексі правил корпоративної поведінки та інших стандартах ділової етики; інтеграція діджиталізації в корпоративне управління шляхом застосування блокчейн технологій при реєстрації власності часток, ведення голосувань, управління повноваженнями та забезпечення довіри між учасниками.

У підрозділі 3.2 «Розвиток форм державних гарантій корпоративного управління в Україні з урахуванням закордонного досвіду» запропоновано напрямки розвитку форм державних гарантій корпоративного управління в Україні з урахуванням закордонного досвіду, а саме: запровадження інституту досудового врегулювання спорів у формі *корпоративного договору* – спеціального договірної механізму регулювання корпоративних відносин та *медіації* – альтернативна як юрисдикційна (судова медіація), так і неюрисдикційна (несудова медіація) форма захисту суб'єктивних корпоративних прав та/або інтересів учасників корпоративних відносин, що реалізується за допомогою незалежної сторони – медіатора, який має довіру всіх сторін конфлікту та сприяє досягненню швидкої, самостійної, добровільної згоди між сторонами конфлікту, що закріплюється відповідним юридичним документом (угодою). Визначений напрямок гармонізації українського законодавства відповідно до світових стандартів та міжнародних практик має сприяти зменшенню кількості корпоративних конфліктів, а також залучення до економіки іноземних інвесторів, адже дані інституції є чутливими до оперативного та прозорого механізму захисту корпоративних прав як гарантії держави.

Обґрунтовано пропозицію щодо вдосконалення механізму забезпечення державних гарантій корпоративного управління на прикладі банківської сфери як найбільш розвиненої в контексті корпоративного управління. Зокрема, відповідно до практики США, на відміну від України, у випадку банківської кризи не починається процедура санації банку з метою подальшого «оздоровлення», а одразу призначається уповноважений органами публічної влади ліквідатор для керування процесом банкрутства банку, в результаті чого проходить терміновий продаж активів. Швидке прийняття рішень та реалізація активів здійснюється з метою повернення грошей клієнтам та активів кредиторам банку, а не тягнеться роками, як це відбувається в Україні. Отже, на нашу думку, процедура ліквідації банків та забезпечення системи гарантування вкладів в Україні може бути покращена шляхом закріплення

механізму оперативного захисту прав суб'єктів корпоративного управління у формі гарантування повернення належних їм активів.

У підрозділі 3.3 *«Адаптація механізму забезпечення державних гарантій корпоративного управління в Україні до стандартів Європейського союзу»* визначено особливості адаптації механізму забезпечення державних гарантій корпоративного управління в Україні до стандартів Європейського союзу та зроблено висновок, що сьогодні в Україні механізм забезпечення державних гарантій корпоративного управління зазнає значних змін, наразі відбувається імплементація міжнародних стандартів в сферу національного корпоративного управління, яке впливає на підвищення вимог до системи корпоративного управління, у зв'язку з чим відбувається перебудова інфраструктури корпоративного управління на ринках капіталу для професійних учасників.

З'ясовано особливості адаптації механізму забезпечення державних гарантій корпоративного управління в Україні, а саме запровадження інституту соціального підприємництва та екологічно-орієнтованого бізнесу відповідно до Стратегії сталого розвитку до 2030 р.

Обґрунтовано, що лише за умови поєднання державного регулювання і соціально відповідальних корпоративних стратегій функціонування бізнесу (соціального підприємництва) та побудови ефективної моделі їхньої взаємодії можливо досягти цілей сталого розвитку.

Доведено, що державно-приватне партнерство, сьогодні є одним із ефективних інструментів державних гарантій корпоративного управління, який впливає на формування механізму забезпечення державних гарантій з урахуванням інтересів усіх учасників корпоративного управління, що, в свою чергу, підвищує рівень довіри з боку інвесторів.

Встановлено, що запровадження інституту корпоративних секретарів в Україні є одним із нових інструментів підвищення ефективності корпоративного управління в акціонерних товариствах, який гарантуватиме забезпечення реалізації законних прав та інтересів стейкхолдерів.

Визначено, що наразі передбачається трансформація основного регулятора – НКЦПФР з метою посилення її повноважень, незалежності та інституційної спроможності, а також її мандату у сфері транскордонного та внутрішнього співробітництва. Адже, для того, щоб бути в змозі повною мірою виконувати обов’язки та місії, поставлені перед НКЦПФР, вона повинна мати потрібну незалежність: інституційну, кадрову та фінансову.

Ключові слова: державні гарантії, корпоративне управління, економіка, корпорація, державне регулювання, державне управління, державні органи, інструменти впливу, стейкхолдери, інвестор, баланс інтересів, фінансовий ринок, соціальне підприємництво, державно-приватне партнерство, стратегії.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

1. Lykhovidova I. Risk-oriented approach in the system of corporate governance as a manifestation of the archetype of state supervision / Public management: collection. – № 1 (26). – February 2021. – Kyiv: Interregional Academy of Personnel Management, 2021. – p. 102 – 122. URL: https://usarch.org/wp-content/uploads/2019/09/Public-management_collection.-№-1-26.-February-2021.-284-p..pdf

2. Lykhovidova I. State regulation of corporate management in the context of implementation of EU norms (Державне регулювання корпоративного управління: впровадження норм ЕС) / Актуальні проблеми державного управління: зб. наук. пр. ОРІДУ. Вип. 2(83). – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2021. – с. 80 – 85. URL: <http://uran.oridu.odessa.ua/article/view/237254>

3. Ровинська К.І., Лиховідова І.Е. Розвиток державних гарантій корпоративного управління в умовах функціонування ринку віртуальних активів в Україні / Державне управління: удосконалення та розвиток :

електронне наукове видання Дніпровського державного аграрно-економічного університету. № 11. 2021. – с. 1 – 10. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=2376>

4. Лиховідова І.Е. Державні гарантії корпоративного управління в умовах дії правового режиму воєнного стану в Україні / Věda a perspektivy: Multidisciplinární mezinárodní vědecký magazín. Praha, České republika: Scientific Perspectives. Státní registrační číslo u Ministerstva kultury ČR: E 24142. № 6 (13) 2022. – str. 34 – 50. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/vp/article/view/1796>

5. Лиховідова І.Е. Сутність державних гарантій корпоративного управління в системі публічного управління / Теоретичні та прикладні питання державотворення : електрон. наук. фах. вид. / ГО "Асоц. дослідн. держ. упр.", ГО "Одес. ін-т соц. технол." – Одеса, 2022. – Вип. 27. – с. 46 – 53. URL: <http://taais.oridu.odessa.ua/article/view/276795>

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

6. Лиховідова І. Новації в сфері державного регулювання корпоративного управління в Україні // Публічне управління: традиції, інновації, глобальні тренди : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції за міжнародною участю (до 25-річчя заснування інституту). 09 жов. 2020 р. – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2020. – с. 311-312.

7. Лиховідова І. Нові інструменти державного регулювання корпоративного сектору // Теорія та практика публічного управління та адміністрування у XXI сторіччі: матеріали III Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. участю здобувачів вищої освіти та молодих вчених в рамках заходу «Школа розвитку молоді» (м. Київ, 25 листоп. 2020 р.) / за заг. ред. А. Савкова, М. Білинської, О. Петроє, І. Дегтярьової. Київ: НАДУ, 2020. – с. 147 – 149.

8. Лиховідова І. Територіальні громади як учасники корпоративних відносин: особливості регулювання в умовах децентралізації // Інноваційні інструменти забезпечення інвестиційного та інфраструктурного розвитку об'єднаних територіальних громад: матеріали науково-практичної

конференції за міжнародною участю (м. Дніпро, 27 листоп. 2020 р.,) / за заг. ред. Серьогіна С.М., Бородіна Є.І., Чикаренко І.А., Маматової Т.В., Сергієнко Е.О. (відп. секретар). Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 2020. – с. 193 – 197. URL: https://er.chdtu.edu.ua/bitstream/ChSTU/1811/1/%2BCaхно_репозиторій.pdf

9. Лиховідова І.Е. Імплементация міжнародних стандартів корпоративного управління в національне законодавство України // Європейська інтеграція в контексті світових глобалізаційних процесів: матеріали ІХ щорічної науково-практичної конференції (м. Одеса, 18 груд. 2020 року) / за заг. ред. М. М. Іжі, В. М. Кривцової. – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2021. – с. 167 – 172.

10. Лиховідова І.Е. Система захисту прав інвесторів при здійсненні державного регулювання корпоративного управління // Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку: матеріали ІХ Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ; Афіни, дистанційно, 07 трав. 2021 року) / за ред. Є.О. Романенка, І.В. Жукової. – Київ; Афіни: ФОП КАНДИБА Т.П. – 2021. – с. 52 – 57. URL: <http://perspectives.pp.ua/public/site/conferency/conf-9-2021.pdf>

11. Lykholdova I. Risk-oriented approach in the system of corporate management as one of the methods of state supervision in the context of implementation of world standards / Teoria și practica administrării publice: Materiale ale Conferinței științifico-practice internaționale, 21 mai 2021 / comitetul științific: Oleg Balan [et al.]; comitetul organizatoric: Oleg Balan (președinte) [et al.]. – Chișinău: AAP, 2021 (Tipogr. «Print-Caro»). – p. 108 – 113. URL: <http://dspace.aap.gov.md/bitstream/handle/123456789/1722/21.5.21-109-114.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

12. Лиховідова І.Е. Реформування ринків капіталу – запорука залучення інвестицій до економіки України // Публічне управління: традиції, інновації, глобальні тренди : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції за міжнародною участю. 8 жов. 2021 р. – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2021. – с. 278 – 279.

13. Лиховідова І.Е. Державні гарантії корпоративного управління як запорука формування інвестиційного клімату держави // Теоретичні аспекти та практичні проблеми управління, економіки та природокористування в Україні : матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 30 листопада – 1 грудня 2021 року) / упоряд. Євмешкіна О.Л. – Київ: УкрСІЧ, 2021. – с. 63 – 67. URL: <http://repositsc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/13971/1/Стаття%20Вавренюк%20С.А.%20Музика%20Ю.Д.%20%281%29.pdf>

14. Лиховідова І.Е. Особливості корпоративного управління юридичних осіб публічного права в період дії воєнного стану в Україні // Україна у сучасному міжнародному просторі : матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 13 – 14 червня 2022 року). Київ: Каравела, 2022. – с. 104 – 108. URL: http://dspace.opu.ua/jspui/bitstream/123456789/12820/1/09_Full_Block_ОдесаКонф_13.14_06_2022.pdf

15. Лиховідова І.Е. Розвиток державних гарантій корпоративного управління в Україні під час дії правового режиму воєнного стану та в повоєнний період // Сучасний менеджмент : моделі, стратегії, технології : матеріали XXIV Всеукр. щоріч. студент. наук.-практ. конф. за міжнарод. участю. 27 квіт. 2023 р. Одеса : Одеська політехніка. 2023. – с. 143 – 144. URL: <https://op.edu.ua/sites/default/files/publicFiles/studolymconf/zbirka-2023-04-27.pdf>

16. Лиховідова І.Е. Державні гарантії захисту національних корпоративних прав в умовах дії правового режиму воєнного стану в Україні // Забезпечення стійкості системи публічної влади та управління в умовах воєнного стану та відновлення України : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції за міжнародною участю. м. Одеса, 2023. – с. 94 – 98. URL: https://op.edu.ua/sites/default/files/publicFiles/studolymconf/zabezpechennya_sti_kosti_systemy_publichnoyi_vlady_konferenciya_1.pdf

ABSTRACT

Lykhovidova I. Formation of the mechanism for ensuring state guarantees of corporate governance in Ukraine – Qualifying scientific work published as a manuscript.

Dissertation for the Doctor of Philosophy degree by specialty 281 – Public management and administration. – Institution of higher education "Educational and Scientific Institute of Public Service and Management", Odesa Polytechnic National University, Odesa, 2023.

The dissertation is devoted to the study of the mechanism of ensuring state guarantees of corporate governance and determining its impact on the establishment and development of proper corporate governance in Ukraine. As a result of the work performed, scientific-theoretical and practical results were obtained, which are important for further fundamental research in the field of public management and administration, as well as the formation of the country's economic policy.

An analysis of state guarantees of corporate governance in Ukraine was carried out, their formation and development were investigated, the state of state guarantees of corporate governance during the period of the legal regime of martial law in Ukraine was analyzed, the development of corporate property rights in the form of virtual assets is characterized and defined conditions for the participation of virtual capital in corporate management, taking into account world trends in this area and the system of state regulation of transactions involving the introduction of cryptocurrency to the authorized capital of business companies, and the process of implementation of the standards of the European Union to the national legislation of Ukraine in the field of corporate governance is also highlighted and its impact on reforming the national system of state guarantees of corporate governance in Ukraine is determined.

It has been established that the state, by creating conditions for proper corporate governance, implements a strategy of maintaining the balance of stakeholders' interests and protecting the rights of investors. The effectiveness of the

functioning of the corporate sector of the economy directly depends on the consistent policy of the state in this sphere of relations. Therefore, the strategy of state regulation of corporate relations through the mechanism of providing state guarantees is a powerful external factor in the development of corporate governance.

It has been proven that state guarantees have a direct impact on the achievement of proper and effective corporate governance. The implementation of proper corporate governance is an evolutionary process that requires synchronous changes in the relations of the state, business circles, stakeholders, investors and the population as a whole.

It was emphasized that taking into account foreign experience will contribute to solving important problems in corporate governance, in particular, it will help to introduce a mechanism for ensuring state guarantees of corporate governance, which defines conceptually new requirements for the state regulator and a new model of corporate governance, aimed at ensuring and protecting the interests of all stakeholders through a clearly defined system of state guarantees with a strategic focus on attracting investments into the country's economy.

The conclusions and suggestions presented in the work can be used in: *the scientific and research field* – for the development of theoretical questions regarding the study of the problems of the mechanism of ensuring state guarantees of corporate governance; *law-making activity* – for further improvement of regulatory activity in the field of prevention of violation of shareholders' rights; *practical activities* – to optimize the activity of the state regulator to prevent violations of the rights of participants and stakeholders, as well as to develop an investment policy; *the educational process* – during the teaching of relevant special courses for the training of specialists and public servants in the field of the corporate sector, in the process of preparing educational aids, textbooks, scientific and practical comments, performing scientific research works; *the rule-making process* – to develop proposals for further improvement of the current legislation of Ukraine in the field of state regulation of corporate governance; *law enforcement activities* – for the

development of tools for the protection of the rights of activity by public bodies in the field of corporate governance in Ukraine.

Chapter 1 *"Scientific and theoretical foundations of the mechanism of ensuring state guarantees of corporate governance in Ukraine"* consists of three subsections.

Subsection 1.1 *"Essence and genesis of state guarantees of corporate governance in the public administration system"* the essence and genesis of state guarantees of corporate governance in the public administration system, namely theoretical approaches to the definition of the concept of "state guarantees" were revealed, the process of their formation and development was traced, and it was determined that the emergence of state guarantees of corporate governance is inextricably linked with the emergence of entrepreneurial activity. Therefore, with the formation and development of the corporate sector of the economy, the formation of guarantees of corporate governance took place, respectively.

It is substantiated that state guarantees should be understood as a system of organizational and legal enforcement and binding actions (state coercion) by the state aimed at protecting the rights, interests and safety of citizens, enterprises, organizations or other subjects in accordance with the legislation.

It was determined that state guarantees of corporate governance are a complex mechanism of state obligations in the form of interrelated institutional, legal, and economic foundations with the aim of creating high-quality corporate governance as a guarantee of protecting the rights of investors and stakeholders.

The scientific and theoretical foundations of the mechanism for ensuring state guarantees of corporate governance are considered and it is proved that this mechanism contains a set of elements, factors and conditions that regulate their interaction in order to isolate corporate governance from any influences unfavorable to its existence.

It has been proven that the guaranteeing action of the state in ensuring corporate governance is determined through the relevant powers and activities of state authorities in accordance with current legislation, as well as through the

issuance of laws and other normative legal acts, which establish the organizational and legal forms of exercising the powers of state bodies, local bodies self-government, officials, public organizations, self-regulatory organizations, public control bodies and trade union organizations in the field of implementation, protection and protection of corporate rights of individuals.

In subsection 1.2 *"Theoretical approaches to defining the concept of "corporate governance"* theoretical approaches to defining the concept of "corporate governance" were systematized, during which it was concluded that corporate governance is a set of relationships between all recognized stakeholders, which is based on certain principles (codes) and legal norms and aims to ensure balance and consideration of interests of all participants in corporate relations and effective activity of the company.

It has been proven that the main goal of corporate governance formation is to create a balance of interests of all stakeholders and their economic and social relations, which are reflected in regulatory and legal acts. Achieving this goal stimulates the welfare and economic development of the country, creates and maintains a business environment, maximizes profit and profitability of investments, ensures long-term growth in the productivity of enterprises, which determines the essence of the mechanism for providing state guarantees in this area.

It was revealed that the formation of the corporate governance system was preceded by a long evolutionary path of development of the corporate form of economic activity, in particular with the participation of the state. At a certain stage, the international community was forced to resort to the development of uniform norms and standards that allow to simplify and unify the management processes of corporate structures regardless of their location and nationality.

Subsection 1.3 *"The influence of the mechanism for ensuring state guarantees on the development of corporate governance"* the influence of the mechanism of providing state guarantees on the development of corporate governance is determined, namely the state is defined as the main stimulator and interested person in the establishment of a proper system of corporate governance, which realizes its

stimulation through a complex mechanism of providing state guarantees of the system of corporate governance.

It is substantiated that the influence of the mechanism for ensuring state guarantees of corporate governance has signs of mutual influence with the object of provision, which leads to the transformation of the mechanism itself as a result of the development of the corporate governance system.

It has been proven that the modern mechanism for ensuring state guarantees of corporate governance in Ukraine is characterized by a complex system of public bodies and institutions that control and supervise the activities of the corporate sector, but do not have a determining influence on it, in connection with the concept of banning direct state intervention in the economy. However, the endowment of public bodies and institutions with indirect instruments of influence should stimulate compliance with important international standards and responsibility for the implementation of proper corporate governance. For example, the state can identify the "honesty" and law-abidingness of an economic sector participant based on the "level of proper corporate governance" criterion.

Chapter 2 *"Research and analysis of the formation of the mechanism for ensuring state guarantees of corporate governance in Ukraine"* consists of three subsections.

In subsection 2.1 *"The role of the state as a guarantor of corporate governance in Ukraine"* the role of the state as a guarantor of corporate governance and a stakeholder is disclosed, which has the following forms of state participation in the formation and development of corporate governance: the state is a participant in corporate relations (it acts as a shareholder of the company, is the owner of part of the corporate capital); the state is a regulator (establishes certain rules by adopting general legislative norms, within which the corporate sector of the economy is formed); the state is the guarantor (ensures and protects the rights of stakeholders and investors).

It was determined that the state acts as a guarantor of compliance with the legal guarantees of corporate rights of all participants in corporate relations,

including compliance with the principle of inviolability of property and non-discrimination, with the aim of preventing either direct or indirect restriction of the rights of investors and stakeholders.

The need to establish a separate mechanism of state guarantees of corporate rights and management of territorial communities as special objects in the system of public management and administration has been established, in order to increase investment attractiveness.

It was found that today, within the framework of the formation of the mechanism of state guarantees of corporate governance, the process of introducing world standards of corporate governance is underway, the purpose of which is to increase the protection of investors and shareholders of companies, as well as effective management of corporate capital and attracting investors to the economy.

Subsection 2.2 *"Study of the current state of the mechanism for ensuring state guarantees of corporate governance in Ukraine"* the current state of the mechanism for ensuring state guarantees of corporate governance in Ukraine is characterized, which testified that the state implements guarantees of protection and creation of conditions for proper corporate governance during the period of the Russian Federation's full-scale aggressive war against Ukraine as a foundation for the functioning and restoration of the country's economy.

It was found out that a feature of the mechanism of state guarantees of corporate governance during the legal regime of martial law in Ukraine is the temporary restriction of the rights and legitimate interests of legal entities, in connection with the threat of the destruction of corporate rights (property may be forcibly alienated and seized, the management of corporate subsidiaries may change objects, etc.). This is defined as a state guarantee for the protection of corporate rights.

The lack of global methodological recommendations and rules for ensuring the guarantees of the corporate sector during the legal regime of martial law was established, which forced the state, as the guarantor of corporate governance, to

adapt the mechanism to current threats without relying on similar experience in the world.

It was determined that the authorities of Ukraine are taking certain steps that preserve and protect the rights and interests of corporate governance participants, which indicates the ability of our state to provide such guarantees and, in the future, to attract new investors to Ukraine.

In subsection 2.3 *"Formation of the mechanism for ensuring state guarantees of corporate governance in Ukraine in conditions of digitalization"* the principles of the formation of the mechanism for ensuring state guarantees of corporate governance in Ukraine in the conditions of digitalization have been determined, and a new component of the mechanism for ensuring state guarantees of corporate governance has been substantiated - virtual, which requires different from other elements of corporate governance of public administration and guarantee, in particular: transactions for the introduction of cryptocurrency to the authorized capital of economic companies; use of cryptocurrency by business entities when paying for goods and services; investments in virtual assets of corporate sector entities in Ukraine.

It has been established that for the proper functioning and further development of the virtual assets market, it is necessary to create a mechanism to ensure state guarantees of the functioning of such a market.

It was found that the issues of determining the conditions for the participation of virtual capital in corporate management, taking into account global trends in this area and the system of state regulation of transactions involving the introduction of cryptocurrency into the authorized capital of economic companies, are currently becoming relevant.

Chapter 3 *"Actual areas of improvement of the mechanism for ensuring state guarantees of corporate governance in Ukraine"* consists of three subsections.

In subsection 3.1 *"World models of the mechanism of ensuring state guarantees of corporate governance"* World models of the mechanism for ensuring state guarantees of corporate governance and implementation measures to improve

the national model were analyzed, on the basis of which the conclusion was reached that in each country the structure of corporate governance is formed under the influence of certain factors, namely: state guarantees in the form of legislation that regulates the relations of participants in corporate governance, the charter of the enterprise and its constituent documents, as well as the business ethics of the enterprise.

Directions for improving the mechanism for ensuring state guarantees of corporate governance in Ukraine have been formulated, namely: increasing the professional literacy of shareholders and stakeholders in order to ensure high-quality corporate governance; introduction into the national practice of corporate management of the institute of pre-trial settlement of disputes, as a guarantee of protection of the rights of shareholders and investors; implementation of risk-oriented prudential supervision in the system of public management and administration of the corporate sector; development of the corporate culture of corporate management subjects by recording in the code of rules of corporate conduct and other standards of business ethics; integration of digitization into corporate governance by applying blockchain technologies in the registration of share ownership, voting, authority management and ensuring trust between participants.

In subsection 3.2. *"Development forms of state guarantees of corporate governance in Ukraine taking into account foreign experience"* directions for the development of forms of state guarantees of corporate governance in Ukraine are proposed, taking into account foreign experience, namely, the introduction of the institute of pre-trial settlement of disputes in the form of a corporate contract - a special contractual mechanism for regulating corporate relations and mediation - an alternative, both jurisdictional (judicial mediation) and non-jurisdictional (non-judicial mediation) form of protection of subjective corporate rights and/or interests of participants in corporate relations, which is implemented with the help of an independent party - a mediator who has the trust of all parties to the conflict and contributes to the achievement of a quick, independent, voluntary agreement

between the parties to the conflict, which is established by the relevant legal document (agreement). The determined direction of harmonization of Ukrainian legislation, in accordance with world standards and international practices, should contribute to reducing the number of corporate conflicts, as well as attracting foreign investors to the economy, because these institutions are sensitive to an operational and transparent mechanism for the protection of corporate rights as a guarantee of the state.

The proposal to improve the mechanism for ensuring state guarantees of corporate governance is substantiated using the example of the banking sector as the most developed in the context of corporate governance. In particular, in accordance with the practice of the USA, in contrast to Ukraine, in the event of a banking crisis, the procedure for the rehabilitation of the bank with the aim of further "recovery" does not begin, and a liquidator authorized by public authorities is immediately appointed to manage the bankruptcy process of the bank, as a result of which an urgent sale of assets takes place. Quick decision-making and the realization of assets is carried out with the aim of returning money to clients and assets to the bank's creditors, and does not drag on for years, as is the case in Ukraine. Therefore, in our opinion, the procedure for the liquidation of banks and provision of a deposit guarantee system in Ukraine can be improved by establishing a mechanism for operational protection of the rights of corporate governance subjects in the form of guaranteeing the return of their assets.

In subsection 3.3 *"Adaptation of the mechanism for ensuring state guarantees of corporate governance in Ukraine to the standards of the European Union"* the peculiarities of the adaptation of the mechanism for ensuring state guarantees of corporate governance in Ukraine to the standards of the European Union were determined, and it was concluded that today the mechanism for ensuring state guarantees of corporate governance in Ukraine is undergoing significant changes, international standards are currently being implemented in the field of national corporate governance, which affects the increase in requirements for the corporate governance system, in connection with which the restructuring of the infrastructure

of corporate management in the capital markets for professional participants is taking place.

The peculiarities of the adaptation of the mechanism for ensuring state guarantees of corporate governance in Ukraine, namely the introduction of the institute of social entrepreneurship and ecologically oriented business in accordance with the Sustainable Development Strategy until 2030, have been clarified.

It is substantiated that only under the condition of combining state regulation and socially responsible corporate strategies of business functioning (social entrepreneurship) and building an effective model of their interaction, it is possible to achieve the goals of sustainable development.

It has been proven that the public-private partnership is one of the effective instruments of state guarantees of corporate governance today, which affects the formation of the mechanism for providing state guarantees taking into account the interests of all participants in corporate governance, which, in turn, increases the level of trust on the part of investors.

It has been established that the introduction of the institute of corporate secretaries in Ukraine is one of the new tools for improving the efficiency of corporate management in joint-stock companies, which will guarantee the realization of the legal rights and interests of stakeholders.

It was determined that currently the transformation of the main regulator - the NSSMC is planned in order to strengthen its powers, independence and institutional capacity, as well as its mandate in the field of cross-border and internal cooperation. After all, in order to be able to fully fulfill the duties and missions assigned to the NSSMC, it must have triple independence: institutional, personnel and financial.

Keywords: state guarantees, corporate governance, economy, corporation, state regulation, state administration, state bodies, instruments of influence, stakeholders, investor, balance of interests, financial market, social entrepreneurship, public-private partnership, strategies.

LIST OF PUBLISHED PAPERS ON THE TOPICS OF THE DISSERTATION

Papers in which the main scientific results of the dissertation are published

1. Lykholdova I. Risk-oriented approach in the system of corporate governance as a manifestation of the archetype of state supervision / Public management: collection. – № 1 (26). – February 2021. – Kyiv: Interregional Academy of Personnel Management, 2021. – p. 102 – 122. URL: https://usarch.org/wp-content/uploads/2019/09/Public-management_collection.-№-1-26.-February-2021.-284-p..pdf
2. Lykholdova I. State regulation of corporate management in the context of implementation of EU norms / Actual problems of public administration: collection of scientific papers ORIPA. № 2(83). – Odesa: ORIPA NAPA, 2021. – P. 80 – 85. URL: <http://uran.oridu.odessa.ua/article/view/237254>
3. Rovynska K., Lykholdova I. Development of state guarantees of corporate governance in the conditions of functioning of the virtual assets market in Ukraine / Governance : improvement and development : electronic scientific edition of the Dnipro State Agrarian and Economic University. № 11. 2021. – P. 1 – 10. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=2376>
4. Lykholdova I. State guarantees of corporate governance in the conditions of the legal regime of martial law in Ukraine / Věda a perspektivy: Multidisciplinární mezinárodní vědecký magazín. Praha, České republika: Scientific Perspectives. Státní registrační číslo u Ministerstva kultury ČR: E 24142. № 6 (13) 2022. – str. 34 – 50. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/vp/article/view/1796>
5. Lykholdova I. The essence of state guarantees of corporate governance in the public administration system / Theoretical and applied issues of state formation : electronic scientific publication / Public organization "Association of Public Administration Researchers", Public organization "Odesa Institute of Social

Technologies". – Odesa, 2022. – Issue 27. – P. 46 – 53. URL: <http://taais.oridu.odessa.ua/article/view/276795>

Papers certifying the approbation of the dissertation materials

6. Lykhovidova I. Innovations in the field of state regulation of corporate governance in Ukraine // Public administration: traditions, innovations, global trends : materials of the All-Ukrainian scientific and practical conference with international participation (to the 25th anniversary of the founding of the institute). October 09, 2020 – Odesa: ORIPA NAPA, 2020. P. 311-312.

7. Lykhovidova I. New instruments of state regulation of the corporate sector // Theory and practice of public management and administration in the 21st century: materials of the III All-Ukrainian Scientific and Practical Conference with international participation students of higher education and young scientists within the framework of the "Youth Development School" event (Kyiv, November 25, 2020) / for the general. ed. of A. Savkov, O. Petroe, I. Degtyareva. – Kyiv: NAPA, 2020. – P. 147 – 149.

8. Lykhovidova I. Territorial communities as participants in corporate relations: peculiarities of regulation in conditions of decentralization // Innovative tools for ensuring investment and infrastructural development of united territorial communities: materials of a scientific and practical conference with international participation (Dnipro, November 27, 2020) / for the general. ed. of S. Seryogin, E. Borodin, I. Chikarenko, T. Mamatova, E. Sergienko (responsible secretary). Dnipro: DRIPA NAPA, 2020. – P. 193 – 197. URL: https://er.chdtu.edu.ua/bitstream/ChSTU/1811/1/%2BCахно_репозиторій.pdf

9. Lykhovidova I. Implementation of international standards of corporate governance in the national legislation of Ukraine // European integration in the context of world globalization processes: materials of the IX annual scientific and practical conference (Odesa, December 18, 2020) / for the general. ed. of M. Izha, V. Kryvtsova. – Odesa: ORIPA NAPA, 2021. P. c. 167 – 172.

10. Lykhovidova I. The system of protection of investors' rights in the implementation of state regulation of corporate governance // Modern aspects of the modernization of science: state, problems, development trends: materials of the IX International Scientific and Practical Conference (Kyiv; Athens, remotely, May 7, 2021) / for ed. Of E. Romanenko, I. Zhukova. Kyiv; Athens: Individual Entrepreneur KANDYBA T. – 2021. – P. c. 52 – 57. URL: <http://perspectives.pp.ua/public/site/conferency/conf-9-2021.pdf>

11. Lykhovidova I. Risk-oriented approach in the system of corporate management as one of the methods of state supervision in the context of implementation of world standards / Teoria și practica administrării publice: Materiale ale Conferinței științifico-practice internațională, 21 mai 2021 / comitetul științific: Oleg Balan [et al.]; comitetul organizatoric: Oleg Balan (președinte) [et al.]. – Chișinău: AAP, 2021 (Tipogr. «Print-Caro»). – P. 108 – 113. URL: <http://dspace.aap.gov.md/bitstream/handle/123456789/1722/21.5.21-109-114.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

12. Lykhovidova I. Reforming the capital markets is the key to attracting investments to the Ukrainian economy // Public administration: traditions, innovations, global trends : materials of the All-Ukrainian scientific and practical conference with international participation (Odesa, October 09, 2021). – Odesa: ORIPA NAPA, 2021. – P. 278 – 279.

13. Lykhovidova I. State guarantees of corporate governance as a guarantee of the formation of the state's investment climate // Theoretical aspects and practical problems of management, economy and nature management in Ukraine : materials of the 5th International Scientific and Practical Conference (Kyiv, November 30 - December 1, 2021) / according to O. Yevmeshkina. – Kyiv: UkrSich, 2021. – P. 63 – 67. URL: <http://repositsc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/13971/1/Стаття%20Вавренюк%20С.А.%20Музыка%20Ю.Д.%20%281%29.pdf>

14. Lykhovidova I. Peculiarities of corporate management of legal entities under public law during the period of martial law in Ukraine // Ukraine in the modern

international space : materials of the international scientific and practical conference (Odesa, June 13-14, 2022). Kyiv: Caravel, 2022. – P. 104 – 108. URL: http://dspace.opu.ua/jspui/bitstream/123456789/12820/1/09_Full_Block_ОдесаКо_нф_13.14_06_2022.pdf

15. Lykhovidova I. The development of state guarantees of corporate governance in Ukraine during the legal regime of martial law and in the post-war period // Modern management: models, strategies, technologies : materials XXIV All-Ukrainian every year student. science and practice conf. for international participation. 27 April 2023. Odesa. Odesa Polytechnic. – P. 143 – 144. URL: <https://op.edu.ua/sites/default/files/publicFiles/studolymppconf/zbirka-2023-04-27.pdf>

16. Lykhovidova I. State guarantees of protection of national corporate rights in the conditions of the legal regime of martial law in Ukraine // Providing sustainability of public authority and administration systems in the conditions of martial law and recovery of Ukraine : materials of the All-Ukrainian scientific and practical conference with international participation. Odesa 2023. – P. 94 – 98. URL: https://op.edu.ua/sites/default/files/publicFiles/studolymppconf/zabezpechennya_sti_ykosti_systemy_publichnoyi_vlady_konferenciya_1.pdf